Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka stane 1.— din

9783

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAVSKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.: 35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT. 17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.— DIN LETNO) — CENE OGLASOM PO DOGOVORU — LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II. LJUBLJANA, SOBOTA, 26. NOVEMBRA 1938. Štev. 47.

Uredba o minimalnih plačah in o starostnem zavarovanju delavstva je delo vlade dr. Stojadinoviča. Nobena vlada ni za delavca storila toliko, kakor sedanja.

Razkrinkanim hrbet!

Mi smo vedno trdili, da so vsi nam nasprotni delavski pokreti usmerjeni protinarodno. Niso marali delavca, ki bi čutil in delal tako, kakor je delal in dela katoliški slovenski narod. Hoteli so ga pokvariti s tujo navlako, hoteli so ubiti njegovo poštenje. Lagali so mu neprestano v imenu delavske borbe in so ga izrabljali v njegovo ogromno škodo za borbo proti lastnim delavskim interesom in proti narodu. Za kopo lepih besedi in velikih obljub so skrivali svoje framazonske in komunistične ter osebne cilje in zanj izdajali poštenega delavca.

Vrgli so, prisiljeni pod pritiskom razmer, končno krinko raz obraza in povedali so kaj bi radi.

Radi bi, da propade naš narod.

Radi bi, da bi uničili našo vernost, naše poštenje, našo discipliniranost, našo zdravo odpornost, našo strnjenost.

Kakor krti so dolgo izpodjedali korenine našega zdravega razvoja. Izdajali so naše koristi, prodajali so našo narodno svobodo.

Borili so se proti narodu, proti narodnemu voditelju, proti narodnemu katoliškemu delavstvu:

Eni v imenu centralizma,
drugi v imenu slovenstva,
tretji v imenu federalizma,
četrti v imenu demokracije,
peti v imenu diktature,
šesti v imenu proletariata,
sedmi v imenu posedujočih.

Na videz so rušili drug drugega, **v resnici pa so rušili vsi le našo pravo slovensko katoliško skupnost in njegovega voditelja.**

Sedaj so očitno pokazali. Vsi iz teh taborov so se združili, da rušijo to skupnost. Zlagani največji medsebojni nasprotniki se trudijo na vse kriplje, zbrani pod isto streho, da drug drugega podpro, ojačijo in si med seboj pomagajo.

Če bi bilo v vseh nam nasprotnih pokretih le trohico resnice doma, ne bi se mogli družiti »krščanski socialisti« s komunistom, oba s fašistom, vsi trije s centralistom, z federalistom, demokratje z diktatorji, proletarci s kapitalisti.

To se je zgodilo. Laž je vsa razkrinkana. Razkrinkane so varalice vseh nam nasprotnih pokretov.

Zato mi pravimo: **sodrga je to, ki jo mora narod obsoditi, ki ji mora pošten delavec hrbet obrniti.**

Mi, ki smo bili toliko oklevetani od svojih nasprotnikov že ob svojem nastopu, imamo zadoščenje, da nam čas prinaša spoznanje: ZZD je **edino prava slovenska delavska organizacija.**

Pošteno delavstvo zato obrača hrbet svojim starim organizacijam in se oklepa vedno čvrsteje naše skupnosti, ker smo edini pošten borec za stan in za narod.

Vabimo zato vse pošteno a razočarano delavstvo, da vrže raz sebe izdajstvo in prevare in prestopi brez odloga v našo Zvezo združenih delavcev. Prelomite takoj s starimi pokreti!

Mi gremo z narodom, narod gre z nami in zmaga bo naša.

Koledarček ZZD za l. 1939

Obveščamo naše člane in naročnike, da je koledarček ZZD za leto 1939 že v tisku. Odbore krajevnih organizacij pozivamo da nam čim preje javijo imena oz. število članov in somišljenikov, ki si nameravajo koledarček nabaviti.

Vrednost Uredbe o minimalnih plačah

POTREBA MINIMALNIH PLAČ.

Proti tej Uredbi so se, predenj je še stopila v veljavo, izjavile razne delodajalske in tudi delavske organizacije. Delodajalci so trdili, da bo Uredba povzročila preveliko obremenitev gospodarstva in da bodo posledice iste odpusti in zmanjšanje števila zaposlenih delavcev. Z druge strani so gotovi delavski zastopniki ugotavljali, da določbe Uredbe ne odgovarjajo potrebam

Z ozirom na to, da je od uveljavljanja Uredbe o minimalnih plačah že poteklo 21 mesecev je potrebno, da se ugotovi kakšni so bili uspehi uporabe te Uredbe. Na ta način bomo najlažje ugotovili v kolikor je bila določitev minimalnih plač potom Uredbe na mestu

Od l. 1930 naprej so pri nas plače stalno padale in to padanje ni bilo zaustavljeno niti leta 1936, čeprav se je gospodarska konjunktura tekom tega leta že prav očitno pokazala. Tedaj je bilo splošno znano, da je delalo na desettisoče delavcev z neverjetno plačo od 6—8 din na dan. Indeks zavarovanja delavskih plač pokaže, da je povprečna dnevna plača znašala leta 1930 din 27.76, leta 1937 pa jedva din 21.74.

V tej situaciji je smatrala sedanja kr. vlada za potrebno, da izda primerne ukrepe, ki naj omogočijo primerno zvišanje plač, predvsem pa je hotela preprečiti, da bi ogromne množice delale za gladovno plačo, ki je v sebi nosila nevarnost, da povzroča degeneracijo širokih množic naroda.

To stanje je ukinila Uredba o minimalnih mezdah, kolektivnih pogodbah, poravnavanju in razsodništvu od februarja 1937, ki je bila takoj nato po vsej državi energično uveljavljena s pomočjo izvršilnih banovinskih odredb.

SMISEL UREDBE.

Uredba se je uveljavila v dveh smereh. Prvič je predpisala, da noben odrasli delavec brez ozira na njegovo obrt ali službeno mesto ne sme biti zaposlen z nižjo plačo kakor 2.— din na uro. S tem so bili najnižji sloji delavstva zaščiteni na avtoritativni in avtomatični način. Drugič je predvidevala Uredba dobro premišljen postopek za pravo usmeritev delavskega gibanja radi ureditve delovnih pogojev s pomočjo svobodno sklenjenih kolektivnih pogodb med delodajalci in delavci.

UREDBA IN SINDIKALNA SVOBODA.

Statistika o delavskih stavkah je najboljši dokaz, da je delavstvo pri tem v zadnjih letih tudi res imelo polno svobodo za svojo akcijo. Navedli bomo podatke Inspekcije dela o številu stavk v povojni dobi:

Stavkalo	je	leta	1922	40.477	delav.
»	»	»	1925	10.225	»
»	»	»	1930	4.870	»
»	»	»	1934	6.675	»
»	»	»	1936	100.000	»
»	»	»	1937	40.000	»

Te številke dokazujejo, da je sedanja kr. vlada smatrala vsa tarifna gibanja, ki so slonela na strokovni podlagi, za upravičena sredstva borbe za zbolšanje delovnih pogojev in da je Uredba o minimalnih plačah, kolektivnih pogodbah, poravnavanju in razsodništvu res stremela za tem, da delavskemu gibanju prepusti polno svobodo odločevanja in ga obenem pravilno usmeri.

USPEH UREDBE.

Če pogledamo indeks povprečne zavarovane plače, lahko ugotovimo, da je delavska plača od leta 1930 do 1936 padla za 18%. Indeks, ki je znašal leta 1933 87% v primeru z letom 1930, je padel do leta 1936 na 82% ali se od tega časa ponovno dviga in je dosegel v juniju 1938 92%. Samo od leta 1936 do 1938 so se plače torej zvišale za 10%.

V gotovih krogih, kjer ta uspeh Uredbe niso mogli zatajiti, so zatrjevali, da zvišanje plač ni v primeru s skokom cen. V mnogih primerih to sicer drži, in je zato od časa do časa potrebna regulacija določenih minimalnih plač vendar sta v splošnem indeks cen na drobno po podatkih Narodne banke in indeks delavskih plač znašala v juniju 1938 oba 92%, sta torej bila enaka kakor leta 1930 pred izbruhom krize.

Uredba je torej pokazala pozitivne rezultate. Povprečna zavarovana delavska mezda je znašala na koncu leta 1937 22.41.— din, med tem ko je znašala na koncu leta 1936 21.68.— din. Razlika znaša torej 1,03.— din. Zboljšanje pa se je pokazalo tudi pri rudarskih delavcih. Zaradi tega je treba ugotoviti, da se predvidevanja gotovih delavskih krogov niso obistinila, ko so ti zatrjevali ,da Uredba ne bo pokazala povoljnih uspehov. Tudi predvidevanja nekaterih delodajalskih organizacij, da bo prišlo do zmanjšanja števila zaposlenih delavcev in s tem do poslabšanja položaja delavstva se niso izpolnila. V kolikor obstojajo pomanjkljivosti, moramo iskati njih vzroke le v dejstvu, da se Uredba vsled pomanjkanja primerne kontrole vsestransko in striktno ne izpolnjuje.

Posebna zasluga gre Uredbi s tem, da je tekom lanskega leta omogočila zvišanje eksistenčne stopnje našega delavstva v onih krajih in mestih, kjer je ta bil zelo nizek in, da so tudi zvišane plače nekvalificiranih delavcev in zaposlenih žen.

Morda uspehi niso takšni, kakršne je delavstvo od Uredbe pričakovalo, vendar smo zaenkrat s tem uspehom lahko zadovoljni, ker iz uspehov preteklosti lahko upamo, da bo v bodočnosti pokazala še boljše rezultate in s tem doprinesla svoj delež pri zadovoljevanju upravičenih delavskih zahtev.

Posledice volilnih kupčij ...

Te dni smo po pošti prejeli pošiljko z 20 komadi letaka, ki ga priobčimo brez komentarja:

Preberi! Premisli! Povej naprej!

Tovariši — delavci iz JSZ!

Ljubljansko vodstvo Jugoslovanske strokovne zveze nas tira skupaj s komunisti, marksisti, kapitalisti JNS in Mačkovim meglenim, za slovenstvo škodljivim planinskim hrvatstvom v boj proti večini slovenskega ljudstva. Postavili so ljudsko fronto, ti skrahirani politikanti in nas hočejo menda nagnati na ono pot, po kateri sta hodili Španija in Čehoslovaška.

Vodstvo naše JSZ se vedno sklicuje na pokojnega dr. Kreka. Prav, toda on nas ni učil, da bi morali iti skupaj z Marksovimi salonproletarci in Stalinovimi plačanci; dr. Krek je vedno povdarjal, da moramo biti **slovenski delavci na strani slovenskega ljudstva.**

Zato **obtožujemo** voditelje JSZ, ki zahtevajo od nas, da gremo proti slovenskemu narodu, iz katerega smo vsi skupaj izšli. To željo in zahtevo vodstva JSZ smatramo za **najhujšo zablodo** in jo **ostro obsojamo.** Sploh smo prišli do prepričanja, da je naše voditelje JSZ sama laž in demagogija, s katero nas hočejo, krščanske delavce, ki nas žal nekako gledajo drugačno le radi naših brezznačajnih voditeljev, zaslepiti. Vedno pravijo, da so nepolitični, obenem pa paktirajo z gospodo iz JNS in rdečimi plačanci, poleg tega se pa brez povoda še delajo mučenike in preganjance. Vedno zabavljajo čez duhovnike, pa se vendar tako radi sklicujejo na — duhovnika — pokojnega dr. Kreka. Ali je to prav? Vsa njihova umazana politika nam delavcem ne **koristi ničesar**, ker nam ne bodo ne marksisti, ne Maček ali Kramer kaj dali, ker tem se jim gre le za korita.

Dragi tovariši! Poglejte, kako so se ti naši voditelji JSZ v našo organizacijo zasidrali. To so storili zato, ker hočejo organizacijo le za svoje politične namene izrabiti. Prevarali so nas! Zato proč od njih!

Dr. Kramer pravi sedaj, **da se bodo skupno borili predstavniki raznih političnih prepričanj in celo raznih naziranj: »V skupni borbi se bodo naučili drug drugega spoštovati in upoštevati pošteno voljo dosedanjega nasprotnika.«** Kako neki? Ali tako kot v Trbovljah, kjer so ubijali?

Kako bo to medsebojno spoštovanje izgledalo? **Ali to niso morda nekakšne politične** »Salutir vaje«, kjer bodo **naši voditelji JSZ napravili »pozdrav na levo!« pred rdečo zastavo,** Kramer pred planinsko Hrvatsko, social - komunisti in Maček pa pred fašistično diktaturo Živkoviča in Kramerja, na desno pa bodo škilili za koriti, da bi imeli vsaj nekaj planinskih dnevnic in kakšno »koritce«.

Sedanja vlada ni ničesar takega storila, da bi se zato morali vezati z komurkoli, najmanj pa še s kapitalisti iz Kramerjevega tabora. Nismo pozabili Orjune, ne preganjanja, ne zaporov. Vsekakor moramo reči, da je sedanja vlada kazala vendarle nekaj smisla za nas delavce. Gotovo več kot pa nekdanji orjunaški režimi.

Zato ne gremo v ljudsko fronto! Ne maramo ne Kramerja, ne Živkoviča, ne marksistične kapitaliste in nikogar ne, ki s temi drži, torej tudi ne JSZ, take namreč, kot so jo naredili naši sedanji vodje JSZ, ki jim gre le za korita in ne za nas! Spametujmo se, ne sledimo neznačajnežem, ki se družijo z našim najhujšim preganjalcem dr. Kramerjem. Pojdimo rajši k večini slovenskega naroda, to je zopet, kakor nekoč, z dr. Korošcem, ki bo pri volitvah gotovo odnesla zmago!

»Živela enotna fronta slovenskega delovnega ljudstva!«

NEZADOVOLJNI ČLANI JSZ.

P. Kazimir Zakrajšek:

Rešujmo našo kri na tujem

Izseljensko vprašanje je pred vsem delavsko vprašanje. Saj se je 99% našega izseljenstva rekrutiralo iz vrst našega delavstva, industrijskega in kmetskega. Ta dva stanova sta, ki sta morala pustiti svoj rodni krov in svojo rodno zemljo in se podati v širni svet za ljubim kruhom.

Naša kmečka hiša postaja od dne do dne manjša. Pri naših kmečkih družinskih mizah zmanjkuje vedno bolj žlic pri skledi in kruha za vse družinske člane. Šele deseti brat je bil še pred nedavnem tisti nesrečni član družine, za katerega je v naši kmečki hiši zmanjkalo kruha, da je moral vzeti popotno palico v roke in oditi »s trebuhom za kruhom«. Danes ni več šele deseti brat tako nesrečen temveč že tretji, ali v največ slučajih že drugi brat, drugi otrok kmečke družine, ki si mora izven domačega grunta iskati svojega življenja.

In tako se je zgodilo, da smo v zadnjih 50 letih izgubili nad 400.000 naših ljudi, ki so se razkropili širom sveta in si med tujimi narodi kot nesrečni krušni izgnanci iščejo svojega življenja.

Težko je to njih izseljensko življenje in grenak je njih izseljenski kruh. Pridejo v tujino, kjer ne poznajo ne razmer, ne jezika. Kot najnižji delavci, z najnižjimi plačami morajo služiti tem narodom, ki jih ne smatrajo za sebi enako vredne, temveč toliko kot moderne sužnje, ki naj jim samo garajo in bogate njih narodno bogastvo.

V tujini so izpostavljeni neštetim nevarnostim za svojo vero, za svoje moralno življenje, za svoj jezik. Koliko tisočev in tisočev naših ubogih krušnih izseljencev so zagrabili vrtinci velikih mest ali neugodnih tujih razmer in jih potegnili v moralno propast. Versko nam jih je skoraj do 70% popolnoma propadlo, ker niso imeli nikogar, ki bi jim lomil kruha božje besede, skrbel za njih duhovno življenje.

Gmotno jih je en del, zlasti v U. S. A. našel udobnejše življenje, kakor bi ga imel tu doma. Vendar pa jih je veliko, ki niso kos boju za vsakdanji kruh in so propadli v pomanjkanju in trpljenju.

Toda vkljub tem slabim neugodnim razmeram, pa jih je gnala njih ljubezen do svoje rodne družine, rodne hiše in rodnega naroda, da so še od tega revnega izseljenskega kruha z velikimi žrtvami lomili in pošiljali domov, kolikor so največ mogli, da so dali svojim družinam tu doma kruha, da so rešili streho nad glavami svojih domačih, da so rešili grunt pred bobnom, da so dajali za razne dobrodelne verske in narodne namene. Sami so stradali, sami so si pritrgavali, samo da so dajali dokaze zveste ljubezni domu in narodu. Pošiljke v denarju naših izseljencev segajo v visoke milijone. Spomnimo se samo na prve čase po svetovni vojski! Kaj bi bilo z našim narodom, zlasti kaj bi bilo z našim kmetskim ljudstvom, ako bi ne bil imel takrat svojih izseljencev, ki so pošiljali domov in rešili narod lakote in bede?

Iz vsega tega sledi, da je domovina, da smo mi kot narod, kot celota, pa tudi mi vsi posamezniki, vsa naša društva naše družine, vsi smo dolžni, da za te svoje izseljence skrbimo in storimo vse, da jih zaščitimo v tujini pred verskim, gmotnim in narodnim propadom, da jih ohranimo zveste tistim vzvišenim slovenskim idealom, ki so vodili slovenski narod vsa dolga stoletja nazaj in ga obvarovali propada. Treba jih je zaščititi gospodarsko s pogodbami s tujimi narodi in državami, v katerih žive. Treba jim je pošiljati izseljenskih duhovnikov, izseljenskih učiteljev, da jih vodijo versko, narodno in jih varujejo tega propada. Treba, da ostanemo z njimi v ozkih, živih stikih, da jih obvarujemo njihove narodne smrti.

Za vse to ogromno delo pa treba da delamo prav vsi in vse naše organizacije.

Med Slovenci imamo Družbo sv. Rafaela, ki se z nadčloveškimi napori trudi reševati to naše narodno vprašanje, zaščititi naše izseljence in jim pomagati v tujini, da jih rešimo vsestransko in jim pomagamo, da bodo dosegli tisto srečo, katero so šli iskat.

Mogočni naši sosedje imajo krasno razpredeno izseljensko skrbstvo; in država, narod in posamezniki prinašajo letno ogromne žrtve, da jih oskrbe z vsem potrebnim. Visokomilijonski narodi so, pa ogromno žrtvujejo, da rešijo vsako kapljico svoje krvi, kjerkoli na svetu. Naš narod ima skoraj polovico samega sebe odsekanega od narodnega telesa. Če to izgubi, preneha biti narod. Pa smo vendar bili do sedaj tako nezavedni, tako nemarni in lahkomišljeni, da nismo niti malo mislili na to svojo smrtno nevarnost. Zato naj zlasti izseljenska nedelja prebudi v naših najširših masah naroda zavest dolžnosti, da rešujemo naše izseljensko vprašanje in s tem rešujemo sami sebe. Zlasti ti, slovensko delavstvo, si v prvi vrsti poklicano, da pomagaš pri tem delu. Danes si še delavec tu doma, jutri morda boš tudi ti sam primoran v tujini si iskati kruha in boš sam postal izseljenec. Če danes ti skrbiš za tvojega brata na tujem, boš jutri ti kot izseljenec dobil od doma tisto skrb, katero si ti dal svojemu bratu.

Imamo ustanovljeno »Izseljensko zbornico«, ki je organizacija vseh onih naših društev tu doma, ki hočejo pomagati pri reševanju tega izseljenskega problema. Naj bi ne bilo nobenega slovenskega delavskega društva, ki bi ne bilo član te Izseljenske zbornice.

Za izseljensko nedeljo zlasti prosimo vsa delavska društva, da en večer svojega delovanja posvete temu vprašanju, da ga bodo razumeli v vsej njegovi veliki važnosti in tudi v vsem velikem pomenu za naš narodni obstoj in za naše narodno gospodarstvo.

Uspeh ZZD v Prekmurju

V četrtek, dne 17. nov. se je vršila pred Okrajnim načelstvom v Murski Soboti poravnalna razprava med g. Šiftar Ludvikom imetnikom tovarne perila v Murski Soboti in Zvezo združenih delavcev kot predstavnikom delavk zaposlenih v omenjenem podjetju. Razpravi so prisostvovali: Okrajni načelnik **g. Stanko Vrtovšek,** tovarnar **g. Ludvik Šiftar,** strokovni tajnik centrale ZZD **g. Franc Luzar,** tajnik krajevne organizacije ZZD v Murski Soboti **g. Franc Novak** in za prizadete delavke gdč. **Ana Vratarič.**

Kakor smo že poročali, je ZZD vložila na Okrajno načelstvo vlogo za uvedbo poravnalnega postopka po čl. 15 Uredbe o minimalnih plačah, sklepanju kolektivnih pogodb, poravnavanju in razsodništvu radi spora, ki je nastal med podjetjem in ZZD radi sklenitve kolektivne pogodbe in odpusta 34 delavk.

Potek poravnalne razprave je ponovno dokazal, kolike važnosti je omenjena uredba ne le za dobrobit delavstva, temveč tudi za podjetnike in celotno gospodarstvo sploh, ker omogoča mirno in sporazumno rešitev vseh sporov med delodajalci in delojemalci, gospodarstvo obvaruje pred nepotrebnimi pretresljaji, prepreči le od brezvestnih marksističnih demagogov zaželjeno poglobitev razrednega sovraštva ter vzpostavlja skladno sodelovanje med delom in kapitalom.

Prekmursko delavsko se je zavedalo, da je mogoča zaščita njegovih stanovskih interesov le v konstruktivno delujoči slovensko narodni Strokovni organizaciji ZZD in se je zaradi tega kompaktno strnilo okoli nje. Uspeh tudi ni izostal in ga moramo že zaradi tega višje ceniti, ker je bil dosežen mirnim potom.

Tekom poravnalne razprave je prišlo do sporazuma, po katerem je podjetnik g. Šiftar pristal na podpis kolektivne pogodbe. Najnižja urna plača v prvih šestih mesecih zaposlitve bo znašala za nad 18 letne delavke 2.50 din, za mlajše 2.— din, kar znaša pri 8 urnem delavniku 20.— din oz. 16.— din medtem ko so začetnice doslej zaslužile le 10.— din na dan. Po šestmesečni zaposlitvi znaša najnižja urnina za vse delavke neglede na starost din 2.60. Ako delavke, ki delajo v akordu, s tem ne bi prišle na plačo kot je označena v kolektivni pogodbi bodo zanje veljale urne plače z 20% doklado, tako da znaša minimalen zaslužek v akordu na din 3.12. Podjetnik je tudi pristal na to, da sprejme odpuščene delavke takoj nazaj na isto mesto, kjer so bile zaposlene in je priznal sporazumno določene obratne zaupnice dokler se iste ne izvolijo v tozadevno določenem roku

Izid poravnalne razprave pomeni vsekakor velik uspeh in sicer: 1. za podjetnika, kateremu so s sporazumom prihranjene motnje v obratovanju; 2. za oblast, ki je s pomočjo Uredbe ohranila socialni mir; 3. **za delavstvo, ker je doseglo znatno zboljšanje svojega položaja** in 4. **Za Zvezo združenih delavcev, ki se je v tej akciji ponovno izkazala kot resnična prvoboriteljica za koristi slovenskega delavstva.**

Praznik zedinjenja

20 let je minulo. Dolga doba je to od tistih časov vsesplošnega narodnega navdušenja, v katerih je mimo velikega dogodka vse drugo izginilo kakor media senca. Padle so med nami tiste dni vse razlike in hoteli smo si vsi biti bratje med seboj. Sveto smo vervali, da bomo sinovi ene domovine nemoteno srečo uživali pod skupno streho, kjer z bratom kruh delil bi brat.

Vsi?! Ne! Bili so že v tistih dneh, ki so se te vere posmehovali in kovali zase druge načrte. Proti skupnim interesom so postavili svoje, proti narodu so spletkarili iz prvih početkov.

V 20 letih so ostali, kakor so bili na početku, osvobojen narod so hoteli usužnjiti sebi in svoji nestrpnosti. S silo so ga hoteli ukleniti. Opsovali so ga celo z veleizdajstvom in ga vkovali v verige. Tirali so ga pred sodišče, v zapore, plenili s drakoničnimi policijskimi kazni njegovo premoženje, njegove prave voditelje pošiljali v prognanstvo.

Narod pa je ostal zvest svojemu poštenju in svojim idealom. V njegovi duši je še vedno gorela tista nepremagljiva vera združena s svetim upanjem v srečno domovino, ki nas je vse prevevala v dneh osvobojenja. Z bolestjo v srcu so Boga prosili premnogi njegovi sinovi, da bi domovini odvzel prekletstvo nevrednih sinov in bi ji vrnil v svojem blagoslovu srečo novih prvih skupnih dni.

Bog je slišal prošnjo pravičnega in rešil je zvestega biča valpetovega. Strl je njegovo moč, izvil mu oblast iz rok. Narod se je iz ječ vrnil k delu in miru. Delo mu prinaša srečo, srečno zadovoljstvo. Zbira se zopet svobodno okrog svojih zvestih voditeljev in se ob 20 letnici veseli osvobojen ne samo tujih gospodarjev, ampak tudi domačih prodancev.

20 let je minulo. Z veseljem smo pili iz keliha trpljenja več kot dovolj, zato, da smo spoznali volkove od pastirjev. Ob 20 letnici svobodne domovine želimo, prosimo Boga, da nikoli več ne dà, da ovcam vladajo volkovi.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(51) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Kruta resničnost pa je kmalu pokazala vso noro nesmiselnost večine odredb, ki praktično tudi nikdar izvedene niso bile. Najbolj zanimive določbe bomo tu navedli:

1. Vsa produkcijska sredstva preidejo v last delavnih slojev. Rudniki, tovarne, orožje, vsa proizvodnja, vse to je skupna lastnina.

2. Vsa podjetja, v katerih so zaposleni delavci, dobijo delavsko kontrolo, katero vršijo v dotičnih obratih izvoljeni odbori. Ti odbori imajo pravico, da nadzirajo obrat, določajo množino produkcije, nadzorujejo celokupno trgovsko korespondenco, odkrivajo kupčijske tajnosti, regulirajo plače itd.

3. Delavni čas znaša 8 ur dnevno. Na praznike kot so Novo leto, sv. Trije kralji, Marijino Oznanjenje, petek in soboto velikega tedna, velikonočni ponedeljek in torek, Vnebohod, binkoštni ponedeljek, Marijino Vnebovzetje, Povišanje sv. Križa, Božič, sv. Štefan kakor tudi ob vseh nedeljah in pa 1. maja se delo ne vrši.

Zadnji dve odredbi sta zelo pametni, toda kaj kmalu sta bili zopet odpravljeni.

Takšni radikalni prevrati na vseh poljih državnega ustroja so morali dovesti do dotlej neznane zmede. »Nobene zasebne imovine več«, tako je dnevno sporočal zakonodajni stroj. Toliko vojakov je brez denarja, toliko delavcev brez rublja. Ali ni lastnina zdaj tatvina? Mar se v naši boljševiški državi ne sme ravnati po pravilu: »Kradi, kar je bilo tebi ukradenega?«

Praktična izvedba je bila grozotna. Neštete množice ljudi so vdrle v carsko zimsko palačo. V brezumni zmedi je vsakdo ropal, kakor je pač mogel in kar mu je prišlo v roke. Pohištvo so razbijali, posteljnino razkosovali z bajoneti, dragocene preproge metali na cesto, umetniške slike teptali z nogami, kipom odbijali glave, dragoceni porcelan drobili, redke manuskripte in knjige metali v ogenj, vsakovrstne »spominke« pa jemali s seboj... Spodaj v kleti so se že dolga leta prašile steklenice vina, likerjev, raznega žganja. Da, da, žganje, katerega so morali toliko časa pogrešati. A zdaj? Mase so se z divjim krikom pognale v temne podzemske prostore. Z bodalom v roki so si delali pot, drug drugemu trgali steklenice iz rok, rjovenje in tuljenje se je razlegalo po kleteh, človeška kri se je pomešala z vinom. Brezumno pijani so bili enaki podivjani živali. Lenin je moral s svojimi rdečimi gardisti s silo krotiti pijane tolpe.

Boljševiški tisk je tiste dni pisal: »Buržuje razsekavati je naša sveta dolžnost, s takim nasprotnikom se ne menimo, morimo ga!«

Že v prvem tednu revolucije je zavladala v Petrogradu pravcata strahovlada. Nad 500 mladih ljudi je bilo umorjenih, še več pa jih je ležalo v bolnišnicah ali zdihovalo v ječah. Sestre bolnikov niso smele oskrbovati. V Kurtsku so našli ženska trupla s prebodenimi prsmi, odrezanimi glavami, razkosanimi udi. Po vseh stanovanjih so se vršile hišne preiskave. Baron Wrangel pripoveduje: »Deževalo je denarja za slehernega, kdorkoli ga je hotel imeti; vsa imovina je bila last vseh. Treba je bilo samo »obisk« napraviti, pri meščanskih strankah, seveda. Tam je bilo vsega zadosti: denarja, dragocenosti, krzna, obleke, živil... Kradlo se ni, kaj še, kdo pa bi jim kaj takega prisojal? Samo plenilo in zaplenilo se je, nato pa delilo. Nekega dne sem obiskal znanega mi draguljarja. Nekdaj premožni ljudje so prinašali svoje dragocenosti na prodaj, da si z izkupičkom nabavijo potrebnih živil, celo drage spominske predmete so bili primorani prodajati. Ali se bodo našli interesenti za diamante? O, pač! Vojaki, mornarji s svojimi »ženami«, ti so imeli denarja v izobilju. Vojak z nekakšno kuharico je vstopil v prodajalno. »Kaj želi tovariš vojak?« — »Biserno ovratnico«. — »Tu, nekaj posebnega, stane pa 40.000 rubljev.« — »Prepoceni« je vzkliknila kuharica, »jaz hočem kaj boljšega!« — Kakšne pretresljive prizore sem doživel v oficijelni nakupovalni in prodajni centrali, kamor sem se tudi jaz moral večkrat zateči, da sem to ali ono dragocenost mogel vnovčiti. Nekega dne je prišla prisrčkana, petletna deklica, hčerka znane, dobro situirane družine. V naročju je nosila punčko in par ženskih čevljev. »Zakaj pa mama ni prišla sama?« sem sočutno vprašal. Odgovor se je glasil: »To so njeni zadnji čevlji. Mama ne more več na ulico.« — »Mar ste vse prodali?« — »Samo staro pohištvo nam je še ostalo, katero pa nihče ne kupuje. Prinesla sem tudi mojo punčko. Mama nima denarja, da bi kupila mleka za mojega malega bratca.« — »Ali tvoj papa ničesar ne zasluži?« — »Mornarji so ga ustrelili.« Dekletce je krčevito zajokalo.

Princeza Galicin je spisala večje delo o svojih doživljajih ob času revolucije.

(Dalje prih.)

Z delavskih bojišč

Maribor

Tajništvo naše krajevne organizacije ZZD posluje v društvenih prostorih na Miklošičevi cesti 2 vsak dan od pol 5 do pol 7 ure zvečer. V tem času lahko člani dobijo pojasnila v vseh zadevah.

Komenda

Sestanek članov ZZD bo v ponedeljek, dne 28. t. m. ob 7. uri zvečer v običajnih prostorih. Člani, pridite polnoštevilno! Na sestanek pa pripeljite tudi vaše prijatelje, da spoznajo tudi oni našo organizacijo!

Groblje

V nedeljo, dne 4. decembra ob ½4. uri popoldne gostuje v Društvenem domu v Grobljah Prosvetno društvo iz Kranja. Na sporedu je pretresljiva drama v štirih dejanjih »Zadoščena krivda«. Pri igri sodelujejo naši tovariši, člani ZZD iz Kranja. Zato vabimo vse naše člane tudi iz okoliških skupin, da prisostvujejo prireditvi v čim večjem številu.

Jesenice

Delavci, člani ZZD!

V nedeljo, dne 27. t. m. ob 3. uri popoldne se vrši velik manifestacijski shod, na katerega pride naš minister g. dr. Cvetkovič. Na tem shodu moramo vsi delavci, ki smo člani podružnic ZZD v Radovljiškem okraju pokazati svojo številčno moč, svojo stanovsko skupnost. Na ta dan ne sme ostati noben naš član doma. Krajevni funkcijonarji so dolžni svoje člane o stvari še poučiti. Ta shod je naš shod. Minister Cvetkovič naj vidi, da je ZZD v našem okraju močna. Točna navodila bodo še sledila. Dolžnost vsakega je, da se bo po istih ravnal. Vodila se bo točna evidenca.

Članско zborovanje.

V nedeljo dopoldne se je vršilo članско zborovanje. Podano je bilo poročilo o intervencijah nam napravljenih krivic pri zadnjih redukcijah. Iz poročila so člani razvideli, da je organizacija že do sedaj imela uspeh. Energično zahteva naše članstvo, da se storjene krivice popravijo. Z zaupanjem zasleduje razvoj dogodkov in posredovanja naših oblasti.

Ko bodo v akciji nastopile kakršnekoli spremembe, bo članstvo takoj zopet obveščeno. Do tačas pa drži za vsakogar, pazno zasledovati vsa naša poročila.

Videm ob Savi

Naša organizacija je kljub raznim izjavam vseeno še mnogim trn v peti. Zatreti jo hočejo na vsak način in se poslužujejo pri tem nedopustnih sredstev. Tako je dejal n. pr. neki palir delavcu: **»Ti, ki si priden in pošten, boš pri nas stalno delal, ampak ZZD pusti pri miru, če hočeš samemu sebi napraviti dobro.«**

Smatramo, da pomenijo take izjave kršitev čl. 35. zakona o zaščiti delavcev, posebno še, če se delavcu najprej prizna marljivost, potem pa, ker noče odstopiti od svoje strokovne organizacije, ga odpusti pod pretvezo, da je lenuh. Mi ne bomo mirovali in se bomo borili vse dotlej, dokler ne bomo dosegli, da tudi vsi predpostavljeni spoštujejo obstoječe zakone, sicer bomo morali dotične pozvati na odgovor pred sodišče.

Mislinje

Prišli bomo do svojih pravic tako ali tako!

V petek, dne 18. t. m. smo imeli razgovore radi zvišanja plač, katere pa podjetje ni hotelo priznati za uradne.

Že mesec dni smo čakali, kdaj se bo odzval g. dr. Perger naši prošnji, da bi nam bil na razpolago in da bi mu ob tej priliki mogli opisati naše težkoče in staviti upravičene zahteve.

Prvotno je bil g. šef odsoten, pozneje je trdil, da ni bil pravilno obveščen in sedaj nazadnje je celo zbolel, da se torej res čudimo, da smo se zbrali tako po vsem dolgem oklevanju.

Na razpravi je podjetnik trdil, da mora radi prešibke konjunkture odpustiti več delavcev, na zvišanje plač pa za enkrat še ni za misliti in bo dal odgovor šele čez 14 dni.

Mi se s tem seveda nismo zadovoljili, da bi zvedeli šele čez 14 dni, če nam je pripravljen zboljšati plače ali ne, ampak smo naprosili centralo, da je naredila vlogo na Okrajno načelstvo v Slovenjgradec in zaprosila za poravnalno razpravo.

Ko je že pred mesecem radi tega prišel v Mislinje zastopnik centrale iz Ljubljane, mu je g. Vestenik, ravnatelj tukajšnjega obrata obljubil, da bo, čim se vrne g. šef, zboljšal delavcem plačo, da sta z g. dr. Pergerjem o tem že govorila in da se plača vsaj v zimskem času vsekakor mora zvišati.

Kako, da so se gg. tako premislili, na to sami ne moremo najti pravega odgovora. No, pa saj, ko se bomo znašli na Okrajnem načelstvu, bomo pač imeli priliko opisati vsak svoje težnje in tako tudi gospodar svoje opravičilo.

Polzela

K prepovedi nošenja tople hrane v tovarno.

Dne 12. X. je poročal »Slovenski delavec« radi prepovedi nošenja tople hrane v tovarno, pri čemur je baje zahteval vratar, da se mora zajtrk prinesti že pred 6. uro, a kljub temu je **dalo vodstvo tovarne odredbo, da se sme dostavljati topla hrana** v tovarno, in sicer: zjutraj ob 7 uri in opoldne od 12—1 ure, le tistim delavcem, ki delajo več nego 8 ur. Iz tega mesta se **vodstvu tovarne iskreno zahvaljujemo** za uslišano prošnjo.

Vratarju pa povemo, da se naj v bodoče drži svoje vratarske službe, da ga ne bodo vlačili po časopisih. V tovarni imamo itak po oddelkih druga nadzorstva ter samo vodstvo tovarne, ki je za nas najbolj merodajno. V bodoče hočemo slične stvari, intervencije in pritožbe, reševati le v pisarni pred vodstvom tovarne.

Predsednik obratnih zaupnikov:
Korber August l. r.

Proslava 1. decembra.

Dne 1. decembra se bo vršila proslava 20 letnice obstoja Jugoslavije v Prosvetnem domu na Polzeli. Udeležili se je bodo vsa društva, občinski odbor in tudi delavci ZZD bodo prisostvovali tej slavnosti.

Ajdovec

Kakor smo že v »Slov. delavcu« javili, se je vršil v nedeljo, dne 13. t. m. I. redni občni zbor podružnice ZZD na Ajdovcu. Udeležba članstva sicer ni bila korporativna, toda tisti, ki smo prišli, smo toliko bolj vztrajni in se z nami lahko računa kot z neporušljivo postojanko. Da pri nas ni tiste organizacijske zavesti, kakršne bi bilo želeti, se pa ni čuditi, saj je to prva organizacija te vrste v našem kraju. Mnogi še ne pojmujejo važnost in smisel sile združenih delavskih množic.

V svoji sredini smo imeli zastopnika centrale, ki je z očetovsko skrbnostjo sledil odborniškim poročilom in nam na kraju teh dal kopico izkušenih nasvetov. Vsem zamotanim problemom s katerimi smo navalili nanj, je znal najti ugodne rešitve. Naš položaj je res izredno težak, odvisni smo od priložnostnih zaslužkov. Izdatno bi nam bilo pomagano le v slučaju močne eksploatacije v bližini se nahajajočih obširnih gozdov, ali pa s kakim večjim javnim delom. Zanašamo se, da bomo v okviru ZZD prej ali slej prišli do kakšne realne rešitve in v tem upanju hočemo vztrajati.

Pri volitvah smo soglasno izvolili po večini stari odbor, kateri si je v prvi poslovni dobi pridobil že nekaj izkustev. Po končanih volitvah smo obravnavali še nekatere slučajnosti, nakar smo se razšli, polni vere vase in zaupanja v naše voditelje, ki že nekaj let naše narodno gospodarstvo občutno zboljšujejo.

Soteska

Podružnica ZZD otvarja prosvet. dvorano

V nedeljo, dne 13. XI. je bila v našem kraju intimna, toda za deželo in še za tako odročen kraj na deželi kakor je ravno Soteska, lepa slovesnost.

Najstarejša podružnica ZZD in tukajšje Prosvetno društvo sta s skupnimi močmi preuredili cerkveno hišo, v kateri je nastala prostorna prosvetna dvorana z ličnim odrom.

Na ta dan je bila ta dvorana blagoslovljena. Blagoslovil jo je g. prošt novomeški. Prireditev so počastili z obiskom mnogi ugledni gostje. Bila je to pravcata narodna manifestacija skupnih idej, kajti bili so zastopani vsi stanovi in vsi sloji od zadnjega težaka do narodnih predstavnikov. To je bil ponoven realen dokaz, da je ZZD v sklopu celotnega narodnega občestva.

Po blagoslovitvi je povzel uvodno besedo prezaslužni domači g. župnik. Za njim je v jedrnatih besedah izpovedal načela katoliškega prosvetarja tukajšnji šolski g. upravitelj.

Kot zadnji govornik se je oglasil s pozdravnimi besedami zastopnik centrale ZZD, ki je počastil delavsko skupino in ostalo občinstvo s sledečim izvajanjem:

»Od centrale Zveze združenih delavcev mi je naložena prijetna dolžnost da Vam ob slovesni priliki otvoritve prosvetne dvorane kar najlepše čestitam.

S tem korakom je tukajšnja skupina ZZD storila vzgledno dejanje vsem posestrinam širom Slovenije. Zato je centrala na to svojo prvo podružnico, na svojega prvorojenca, resnično ponosna.

Človek ni postavljen na svet samo radi borbe za vsakdanji kruh in za samo pridobivanje materialnih dobrin, temveč je njegova naloga mnogo višja od vsakdanjih zemskih brig. V tem spoznanju ste se lotili naloge zgraditve lastnega doma — žarišča socialno delavskih hotenj, žarišča, iz katerega bo procvitala in prospevala slovenska prosveta in kultura.

Mnenja sem, da je ta trenutek preslovesen, da bi osveževal spomine na vse akcije, katere je tukajšnja delavska družina za časa svojega obstoja podvzela in na vse uspehe, ki jih je pod okriljem celokupne ZZD dosegla. Saj vam je še vse to v živem spominu in dobre posledice uspehov prav sedaj uživate.

Dvoje pa se mi zdi potrebno, da na tem mestu ugotovimo: Človeku, družbi, narodu, ki se pogumno in vztrajno za nečem bori, zmaga ne izostane. Človek, družba, ki kaže resno nesebično stremljenje za nečem dobrim, je prej ali slej deležen zaslužene pozornosti. Take pozornosti ste bili deležni vi, soteški delavci, ko se vam je od strani naših narodnih voditeljev nudila pomoč k uresničenju zastavljenega programa. Zato smo danes našim slovenskim voditeljem dolžni vso zahvalo in jim iz vse duše kličemo: ‚Bog jih živi!'«

Ljubljana

Tobačni delavci.

Leto 1938 je za tobačno delavstvo leto dobrih in slabih novic, senzacij in presenečenj. Najbolj zadovoljivi mesec v tem letu je bil junij, ki nas je najbolj razveselil. Več let in mnogo se je govorilo o novem plačilnem pravilniku, 26. junija pa je le izšel v Službenih novinah. Mnogo je bilo že vnaprej prerokovanj. Eni so dejali: »Boste videli, ko bo prišel ‚Pravilnik', bomo razočarani.« Drugi so zopet rekli, da bodo pustili rdečo organizacijo in prestopili v ZZD, če bo za 25% boljši. Tretji so bili prepričani, da od »klerikalcev« ne bomo nič dobili.

Toda volilci — tobačni delavci, dejanja govoré. Da se je položaj tobačnega delavstva pod sedanjo Stojadinović-Koroščevo vlado zboljšal, ne moremo utajiti.

Gorje pri Bledu

Tudi naša podružnica je začela čutiti redukcije pri KID. Ko smo mnogi delavci že z nezaupanjem gledali na vodstvo organizacije, so se oglasili funkcionarji ZZD, ki so napravili intervencije na pristojne kraje in može. Naše delavstvo, ki je bilo z redukcijami tako težko prizadeto, želi, da bi KID sprejela nazaj na delo tudi že odpuščene delavce, ker edino s tem bo mnogim delavcem čez zimo prizanešeno s pomanjkanjem.

Odbor naše krajevne organizacije pa poziva vse člane, da članarino v redu plačujejo, ker bomo v vsakem primeru posredovali samo za člane, ki so storili svojo dolžnost.

Sladki Vrh

Naša tovarna lepenke in papirja stoji tik državne meje ob Muri. Tovarna je bila zgrajena pred vojno, velik razvoj pa je dosegla šele po prevratu ko je dobila veliko, brezkonkurenčno tržišče v Jugoslaviji. Opremljena je z najmodernejšimi stroji ter zaposluje nekaj sto delavcev. Razmere v naši tovarni so bile dosedaj zelo zanimive. Občevalni jezik je bil v tovarni absolutno nemški, mojstri in uradniki nemške narodnosti, napisi v tovarni v nemščini. Vsa okolica je dobila izraz te tovarne, tujeroden pečat. Saj so tudi nekateri delavci, ki so Slovenci po rodu, v teku 20 let vedno videli, da ima kljub temu, da žive v jugoslovanski državi, tujeroden element vse pravice in so začeli zaradi tega tudi v svojih družinah nemškutariti. Razen tega je bila tovarna tudi od nekdaj gnezdo marksizma kakor so to že ponavadi podjetja, v katerih prevladuje judovski kapital in je zaradi tega imela naša krajevna organizacija silno težaven položaj.

Vendar je sedaj v te razmere posegla krepka roka oblasti. Naš ravnatelj, ki se v 18 letih bivanja v naši državi ni mogel naučiti besedice slovenski, je dobil izgon. Njegovi zagrebški judovski prijatelji so se trudili na vse kriplje, da bi to odredbo preprečili, pa so bila njihova prizadevanja zastonj. Izgnan je tudi neki mojster — nemški državljan, ki za Slovence nikoli ni imel prijazne besede ter nas je smatral za manjvredna bitja. Trda roka je posegla v poslovanje tovarne in pokazali so se čudoviti uspehi. **Še preostali inozemski uradniki in mojstri sedaj tekmujejo med seboj v učenju slovenskega jezika, da se tudi njim ne bi kaj takega pripetilo.** Nemški napisi v tovarni so izginili, slovensko delavstvo pa je postalo samozavestneje ter se je začelo zavedati svoje narodnosti in smo zaradi tega prepričani, da bo odslej tudi naša krajevna organizacija imela lažje stališče, da združi vse slovenske delavce v narodni strokovni organizaciji ZZD in se z njimi bori za zaščito naših socialnih pravic. Vsekakor pa bo potrebno še ostro nadzorstvo nad podjetjem s strani oblasti, da ne zapade zopet v stare razvade in da se tu na naši severni meji zaščiti ugled naše narodnosti in našega jezika.

Ostale dopise objavimo zaradi pomanjkanja prostora v prihodnji številki.

DROBNE DOMAČE

Vagon bombaža v plamenih. Na Pragerskem so doživeli te dni veliko razburjenje. Zvečer okoli 11 je vozil v postajo tovorni vlak z gorečim vagonom. Iz strehe vagona, naloženega z balami bombaža, so švigali visoki plameni, iskre so frčale daleč naokrog in zdelo se je od daleč, da drvi skozi temno noč pošastna žareča plamenica. Na pragerski postaji se je vlak ustavil, goreči vagon so takoj odklopili in železniško osobje je začelo ogenj gasiti. Gašenje je trajalo tri ure, ker so bale vedno znova začele goreti, četudi so bile z vodo kar prepojene. Škoda znaša samo na vagonu 17.000 dinarjev, na bombažu pa sveda primerno več. Ogenj je najbrž povzročila iskra, ki je med vožnjo padla na suh bombaž ter ga vnela. Mogoče je pa tudi, da so kje v Trstu pri nakladanju delavci kadili, pa je padel komu ogorek cigarete med bale. Ogenj je počasi stlel, dokler ga ni nagla vožnja razpihala.

Novi topilnici za svinec v Zvečanu in za cink v Šabcu bo začela graditi znana angleška rudarska družba Trepča Mines Limited, ki ima v naši državi v rokah rudnik Trepčo. Družba bo dala na razpolago 90 milijonov dinarjev. K temu dejanju je družbo pripravila vlada, ki hoče pospešiti izrabo naših naravnih zakladov in preskrbeti našo državo z vsemi surovinami, da ne bi bili več v tolikšni meri odvisni od tujine. Prva tovarna bo morala biti dovršena prihodnje leto, topilnica cinka pa čez dve leti.

Stavba za 15 milijonov dinarjev. Novo poslopje glavne pošte v Zagrebu bodo pričeli graditi prihodnjo pomlad. Denar je že zagotovljen, načrti izdelani, le še gradbeno ministerstvo jih mora odobriti. Stavba, ki bo imela tri nadstropja, bo veljala 15 milijonov dinarjev.

Kako potreben je bil tramvaj k sv. Križu, dokazujejo predvsem razveseljive številke o velikem prometu o Vseh svetih, ki smo jih pred kratkim objavili a poleg tega je nova proga zelo koristna za Splošno maloželezniško družbo. Zaradi proge k Sv. Križu se je namreč povečal promet tudi po vseh drugih progah električne cestne železnice in s tem so se prav znatno dvignili tudi dohodki tramvaja. Zaradi proge k Sv. Križu so se dohodki električne cestne železnice zvišali v primeri z lanskim letom do 28. oktobra skoraj za 78.000 din in to samo v 28 dneh. Če pa k tej številki prištejemo še inkaso zaradi praznikov umrlih povečanega prometa, dobimo že prav veliko vsoto, ki nam pravi, da je za vozovnice dobila električna cestna železnica od otvoritve nove proge k Sv. Križu pa do vštetih Vernih duš nad 176.000 din več kakor lani v tem času. Pa tudi na promet na drugih progah nova proga tako ugodno vpliva, da se je samo zaradi proge k Sv. Križu poživil splošni promet z električno cestno železnico vsaj za 10 do 15%. V najkrajšem času bo gotov tudi podaljšek dolenjske proge do Rakovnika.

Dobro gospodarstvo. Nad 135 milijonov je prišlo meseca septembra v državno blagajno več kakor pa je bilo izdatkov. Septembra je bilo vseh dohodkov 1,076 milijonov dinarjev ali 106 milijonov dinarjev več kakor pa je predvideval proračun. Izdatkov pa je bilo 941.2 milijona din (92.73% od proračuna izdatkov). Lani je bilo v istem mesecu razlike med dohodki in izdatki 65.3 milijona din. V prvi polovici proračunskega leta je priteklo v državno blagajno 5.323.7 milijona din. Razlika znaša torej 624.7 milijonov din. Približno enaka razlika je obstojala tudi lani v istem razdobju.

Vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev je doma in v tujini 16.236.000. V Beogradu je izšla od znanega politika za narodne manjšine dr. L. Trnjegorskega knjižica, katera navaja po uradnih podatkih, da živi v Jugoslaviji 13,712.000 Slovencev, Srbov in Hrvatov. Izven mej Jugoslavije sta še dva milijona Slovencev, Srbov in Hrvatov. Skupno število vseh Slovencev, Srbov in Hrvatov znaša 16.236.000. Jugoslovanske narodne manjšine so razdeljene na tujino takole: Italija 650.000, Grčija 250.000, Nemčija 170.000, Madjarska 165.000, Turčija 100.000, Romunija 70.000, Albanija 60.000, Češkoslovaška 31.000 in Rusija 2700, skupaj torej 1,410.000. Število slovenskih, srbskih in hrvatskih izseljencev znaša 1,113.000. Od teh jih živi v Združenih državah Severne Amerike 80 tisoč, v Argentini 100.000, v Braziliji in Čile 16.000, v osrednji Ameriki ter v ostalih državah Južne Amerike 20.000. V Evropi šteje Nemčija 50.000 jugoslovanskih izseljencev, Francija 37.000, Belgija 6000, Češkoslovaška 6000 itd.

Zapisana pravica

Zavarovanje poljedelskih delavcev

Zakon o zavarovanju delavcev je izločil iz kroga zavarovanju podvrženih oseb poljedelske delavce in posle pri poljedelskih delih. To zavarovanje se ima po besedilu zakona urediti s posebno uredbo. Ta uredba bi morala biti izdana v teku enega leta, ko je stopil v veljavo zakon o zavarovanju delavcev, t. j. najkasneje 1. maja 1923. Uredba do danes še ni bila izdana. Po besedilu zakona mora biti zavarovanje poljedelskih delavcev in poslov urejeno na isti način in v skupni organizaciji z zavarovanjem ostalih delavcev.

Obratne nezgode pri strojih

Poljedelski delavci in posli so zavarovani samo za primer obratnih nezgod, ki se jim pripete pri poljedelskih podjetjih, odnosno v poljedelstvu pri strojih. Taki delavci imajo tudi pravico do zdravljenja za svojo nezgodo, čeprav niso zavarovani za primer bolezni in čeprav gre zdravljenje ostalih delavcev pri vseh obratnih nezgodah za prve štiri tedne na račun bolnišega zavarovanja.

Zavarovanje pri poljedelskih strojih je izvedeno kumulativno to se pravi, da delavce ni treba prijavljati v zavarovanje posamezno, temveč je vsaka oseba, ki je zaposlena pri stroju brez nadaljnega, brez prijave zavarovana za primer nezgode. Seveda je potrebno, da so izpolnjeni pogoji št. 3 zakona, to je, ustvarjeno mora biti delovno razmerje. Zato niso zavarovani otroci do 14. leta starosti, ker je za take osebe zaposlitev pri strojih po zakonu zabranjena.

Imenoma in z dejansko plačo je prijaviti v zavarovanju samo stalne profesioniste, to so strojniki (kurjači in vlagači so skupinsko zavarovani).

Gospodar, žena, sorodniki.

S posebno odločbo Osrednjega urada, odnosno ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje je zavarovana tudi žena delodajalca in tudi delodajalec sam.

Zavarovana plača.

Zavarovanje pri poljedelskih strojih je izvedeno na osnovi V. mezdnega razreda, v katerem dnevna zavarovana plača znaša Din 14.— ne glede na to, ali je dejanski zaslužek večji ali manjši. Na osnovi Din 14.— se izračunava letni zaslužek. (14 × 300 = 4200 Din) in določi višina rente.

Plačevanje prispevkov.

Na podlagi posebnega dogovora s kr. bansko upravo dravske banovine je ta prevzela pavšalno plačevanje zavarovalnih prispevkov iz svojih rednih proračunskih sredstev, tako, da poljedelci, ki imajo stroje, sami ne plačujejo prispevkov. Oni, ki stroje uporabljajo obrtoma ali imajo stroje nad 15 konjskih sil, morajo prispevke plačati sami po predpisih zakona.

Poljedelci, ki imajo stroje, so dolžni iste prijaviti, ko jih nabavijo in spravijo v pogon.

Zavarovanje za onemoglost

Poljedelski delavci in posli niso zavarovani za primer starosti, onemoglosti in smrti.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

Nova uredba o vojnih invalidih.

Na predlog ministra za socialno pilitiko Dragiše Cvetkovića in na podlagi pooblastil finančnega zakona za leto 1938-38 je ministrski svet izdal uredbo o vojnih invalidih in ostalih žrtvah vojne.

Kolikega pomena je za naše vojne invalide in njehove družine ta uredba, se jasno vidi iz teh-le podatkov:

Med tem ko uživajo po invalidskem zakonu od l. 1929 vse pravice, ki jih predvideva zakon, skupno le 71.737 osebnih invalidov, družin in staršev, otrok živih in umrlih vojnih invalidov in žene živih invalidov, bo po novi uredbi uživalo pravice vsega 138.036 ljudi. To predstavlja v primeri z zakonom od leta 1929 višek za 66.326 oseb. Z ozirom na to bodo po novi uredbi dobili svoje pravice nazaj vsi oni vojni invalidi in njihove družine ter ostale vojne žrtve, ki so uživale invalidnino in ostale pravice po zakonu iz leta 1925, a so te pravice z zakonom iz leta 1929 izgubile.

Z uveljavljenjem te uredbe se je sedanja kr. vlada vsekakor oddolžila vojnim invalidom in pokazala potrebno razumevanje za to velevažno socialno vprašanje, medtem ko so prejšnji režimi dopuščali, da so se morali ljudje, ki so v strelskih jarkih zgubili svoje zdrave ude, z beračenjem omogočiti svoj življenjski obstoj, kar vsekakor ni dostojno za kulturen narod.

Volilno gibanje.

JRZ je priredila to nedeljo več volilnih zborovanj, na katerih so govorili naši narodni odličniki. V Sloveniji je imel več shodov minister dr. Korošec, dr. Krek, senator dr. Kulovec in drugi. V Bosanskem Novem se je zbralo na volilnem shodu čez 30.000 ljudi, po večini kmetov. Govoril je na njem predsednik vlade dr. Stojadinović, ki je povedal, kaj je sedanja vlada vse storila za našega kmeta in ga rešila gospodarskih težav. Množica je dr. Stojadinovića često prekinila z navdušenimi medklici in njegovo govor burno odobravala.

Ljudska fronta ustanovljena.

Opozicija je objavila del svoje kandidatne liste, na kateri so unitaristični JNS-arji, voditelji bivših slovenskih komunistov in sedanji voditelji socialistov. Kandidature slovenskih mačkovcev in dr. Stanovnik-dr.-Brecljeve skupine v tej združeni opoziciji še niso objavljene. Kakor pravi »Jutro« je bil med JNS in levičarskimi skupinami za Slovenijo **»sklenjen ožji volilni sporazum, po katerem sta si obe politični skupini čuvajoč popolno samostojnost svojih programov, razdelili kandidature ter se dogovorili, da se bosta medsebojno podpirali.«** Ta program je popolnoma enak kakor volilni sporazum leta 1936 v Franciji, ko so sklenili ljudsko fronto. Ker imajo komunisti in socialisti svoje internacionale v inozemstvu in delujejo po njihovih navodilih in z njihovo odobritvijo, je jasno, da je ta volilna godla pravzaprav skuhana v Moskvi in jo bo JNS-arski prvak skupno srkal s svojimi rdečimi zavezniki iz istega lonca. Iz teh kandidatur je razvidno, koliko je vreden liberalni nacionalizem in levičarski protifašizem, če si ležijo zdaj eni in drugi v bratovskem objemu. Imajo skupno sicer to, da so eni in drugi unitaristi, da pa le ne bi stvar izgledala preveč dosledna, kandidirajo seveda na listi federalista dr. Mačka. Kakšna bo druga paralelna garnitura ostalih skupinic, ki za enkrat menda še niso mogle »scimprati« svoje kandidatne liste, bomo menda kmalu videli.

Kandidati 1. garniture slovenske ljudske fronte pod vodstvom dr. Kramerja so sledeče:

Ljubljana mesto: 1. **dr. Kramer**, 2. **dr. Jelenc** levičarski odvetnik.

Ljubljana okolica 1. **Jurij Stanko, proletarski voditelj s 3 in ½ jurji mesečne plače iz delavskih žuljev**, 2. bivši komunistični poslanec **Mravlje**.

Celje: 1. **Prekoršek** JNS poslanec, Doljna Lendava: JNS-ar **Muhvič**, Gornji grad **Žehel**, Konjice: **Žagar**, Laško: **Petejan Josip** bivši delavec in bivši socialistični poslanec ter uradnik OUZD, Ljutomer: **Skuhala** JNS.

Maribor levi breg: 1. **Dr. Reisman** socialist, predsednik društva za sežiganje mrtvecev (nepolitičnih!), 2. dr. **Vauhnik** JNS.

Maribor desni breg: **Dr. Pirkmajer**, bivši ces. kralj. komisar za rekvizicije. V tem okraju kandidira povrh tega še Josih Petejan. Murska Sobota: **Talani** JNS, Dravograd: **Viktor Eržen**, urednik rdeče »Delavske politike«, Ptuj: **Kolarič**, JNS, Slovenjgradec: **Puncer**, JNS. Šmarje: **Jenčič**, JNS. Črnomelj: **Malešič**, JNS, Kamnik: **Cerar**, JNS, Kočevje: **Arko**, JNS, Kranj: **Križnar**, JNS, Krško: **Mravlje**, bivši komunistični poslanec, Litija: **Strman**, JNS.

Knez Pavle v Londonu.

Nj. Kr. Vis. knez namestnik Pavle in njegova soproga kneginja Olga sta odpotovala v London, kjer bosta ostala nekaj časa kot gosta angleškega kralja Jurija. Čeprav je obisk zasebnega značaja, prevladuje prepričanje, da se bo knez Pavle razgovarjal z angleškimi državniki o nekaterih vprašanjih, ki zanimajo obe državi.

Drugod

Španija.

Nacionalistična armada je po hudih bojih zavzela vso levo obalo reke Ebro in je zaradi tega med rdečimi zavladala panika. Zato so poslali svojega odposlanca v Pariz in druga mesta, kjer naj prosi velevlise za posredovanje za sklenitev premirja.

Amerika.

V Ameriki so izzvali protijudovski ukrepi Nemčije veliko razburjenje in je prišlo radi tega do demonstracij, katerih so se udeležili tudi amerikanski delavski sindikati.

BELEŽKE

PAPEŽEV BLAGOSLOV

»Delavska pravica« poroča s poudarkom, da je sv. oče poslal poseben blagoslov težko bolnemu dr. Trumbiču, . . . prvemu kandidatu na dr. Mačkovem volilnem seznamu. Pa menda Jugoslovanska strokovna zveza vendar ne pričakuje, da bo tudi ona dobila poseben blagoslov iz Rima, ker je na dr. Mačkovem volilnem seznamu, če že ne prvi, pa vsaj zadnji kandidat?

BESEDE IN RESNICA . . .

»Nepolitični« g. Marinček, funkcionar »nepolitične« Jug. str. zveze, ki kandidira za JSZ v kamniškem okraju, na listi Mačkovi, je izjavil, da je razen petih občin ves okraj za njim. Kmalu potem je priredil dve »veličastni« zborovanji. Na prvem je bilo 5 njegovih pristašev, na drugem pa menda sedemnajst. Pa še ti niso hoteli v miru »zborovati.«

DISPENZA

Baje se je Jug. strokovna zveza obrnila v Rim na sv. očeta za dovoljenje, da bi smela kot krščanska organizacija kandidirati in voliti v družbi s komunisti, liberalci, socialisti in ateisti na skupni listi. Pristojbino, ki jo v Rimu zahtevajo za vsako dispenzo, bo poravnala za Jug. strokovno zvezo Sovjetska Rusija iz fonda za Kominterno.

SPREMEMBA IMENA

Govori se, da bo Jugoslovanska strokovna zveza izpustila svoj dosedanji pridevek »Jugoslovanska«, ker ni v skladu z njenim političnim programom. Ali se bo v priznanje zaslug dr. Mačka za slovensko delavstvo imenovala za naprej »Mačkova« ali »Hrvatska« ali »Slovenska strokovna zveza« ali kako drugače, o tem si voditelji še niso na jasnem.

»MORALISTA«, ZAPOMNITA SI!

Zabloda »moralistov« okrog »Delavske pravice« je vedno usodnejša. Za g. **Marinčkom**, ki z uboštvom v delavski družini opravičuje, da starši nočejo imeti otrok, češ da prenizka plača onemogoča tudi zares vernim kristjanom krščansko živeti, je nastopil še g. Al. **Lešnik**. Ta sprašuje ob dejstvu, da je neka vdova, ki je imela sedem otrok in osmega nosila pod srcem, našla **dobre** ljudi, ki so ji pomagali, da je šla v Zagreb in se vrnila »prosta«: Kdo si upa vreči kamen nanjo? (Gl. št. 46, str. 4.)

G. Lešnik in g. Marinček, dobro zapomnita: Večno veljavna krščanska morala uči, da nobena, še tako strašna revščina ne daje pravice do umora še nerojenega otroka in da sv. Cerkev kaznuje tak zločin z izobčenjem, ki zadene mater in vse »dobre« ljudi, ki so ji pri zločinu pomagali.

PRELOM IN POLOM.

Konec je varanja. Resnica je preočita. Ni se ji mogoče izogniti. Člani JSZ v trumah prestopajo v ZZD z izjavami, da so šele sedaj spoznali, kako grdo so bili v JSZ varani in goljufani. Te dni je pisarna ZZD prejela celo kar od par skupin JSZ prošnjo, da pošlje na njihove sestanke delegate v svrho ureditve skupnega korporativnega prestopa celotnega članstva v našo ZZD. Med članstvom JSZ in med njihovimi generali poka. Prišlo je do preloma. Zdi se, da tudi do poloma JSZ.

PO SVETU

Angleško letalsko ministrstvo je svojim letalskim tovarnam naročilo takojšno dobavo 5000 bojnih letal. V marcu prihodnjega leta bo Anglija imela v prvi vojni črti 1700 bombnikov, letalskega moštva pa 100.000. Angleške letalske tovarne dobijo na razpolago denarna sredstva, da bodo do konca leta 1939 v stanju dobaviti letno 50.000 letal, to je skoraj en tisoč na teden.

Komunistična šola. Marksistični socialisti vodijo povsod — tudi pri nas — borbo zoper versko vzgojo mladine. Kjer pridejo do oblasti, takoj odpravijo versko, ter vsilijo staršem in mladini brezversko šolo. V Rusiji so marksisti takoj vpeljali komunistično šolo. Isto so storili v Mehiki. Mehiško ljudstvo mora svojo mladino pošiljati v komunistične šole, ki so polne brezbožnega duha in spolnega pouka ter jemljejo otrokom vero v Boga in smisel za čednostno, čisto življenje. Starši, ki ne pošiljajo svojih otrok v državne komunistične šole, so izpostavljeni raznovrstnemu preganjanju in gospodarskemu uničevanju. Ker so duhovniki izgnani iz Mehike, kjer jih je smelo ostati le prav majhno število, jih nadomeščajo svetni katehetje. Med največjimi težavami izpolnjujejo ti mladeniči in te mladenke svojo zaslužno nalogo. Oblast jim zapira prostore, kjer učijo in predavajo, češ, da gre za vršenje prepovedanih bogoslužnih dejanj. Nalaga jim visoke denarne kazni, dokler vsa akcija ne pomre zaradi pomanjkanja gmotnih sredstev. Poleg vseh velikih žrtev ostaja laična kateheza le prav slabo nadomestilo za vzgojno učno delovanje duhovščine in redovništva. Razmerje versko in brezversko vzgojenih otrok je to-le: na enega versko vzgojene otroka pride 100 otrok komunistične brezverske vzgoje. Z brezvernostjo se širi tudi brezpisemstvo. Komunisti namreč kaj radi poneverjajo denar, ki je določen za šole. Zadnja državna statistika dokazuje, da obiskuje šole le 48% vseh šoloobveznih otrok, redno pa samo 33%, torej komaj ena tretjina. Otroci štirih milijonov kmetov in poljedelskih delavcev so brez rednega šolskega pouka. Tako ubija komunizem ljudsko izobrazbo.

Težave z narodnimi manjšinami. V Romuniji živi nič manj ko 17 narodov-manjšin. Madžarov je domalo poldrug milijon, Nemcev dobrih 700 tisoč, Ukrajincev pol milijona, 700 tisoč je Židov, potem so še Poljaki, Srbi, Čehi, Slovaki, Bolgari, Rusi, Grki, in drobci azijskih plemen.

Komunizem in delavci. V Kremlju je bila podpisana uredba, ki so jo podpisali Kalinjin, Molotov in Eninkidze: »Če delavec izostane en dan, more biti odpuščen z dela in odvzeti se mu more ligitimacija, brez katere ne more dobiti ne kruha, ne stanovanja. Ta kazen se raztegne na vso njegovo družino.

Od 1,060.000 novih prebivalcev, ki jih je dobila Madžarska, je po nemških podatkih 460.000 nemadžarov. Od teh je 300.000 Slovakov in Ukrajincev, 150.000 Židov in 10.000 Nemcev. Skupno je sedaj na Madžarskem 600.000 Nemcev, 580.000 Židov, 500.000 Slovakov, 120.000 Jugoslovanov, 50.000 Ukrajincev in 20.000 Romunov.

»Popolo d' Italia«, glavno glasilo fašistične stranke si sezida v Milanu veliko 6 nadstropno palačo, ki bo imela 4000 m² zazidane ploskve. Palača bo veljala 24 milijonov lir in bo l. 1940 gotova.

Največji slovenski denarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Lastne rezerve nad 26,000.000.—

Vse vloge izplačljive brez omejitve

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Za vse obveze hranilnice jamči:

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

List izdaja za konzorcij: Preželj Franc, Ljubljana. — Urejuje Križman Andrej, Tunjice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misij. tisk.: A. Trontelj, Groblje.